

บทที่ 5

ความพร้อมในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์ สหายรายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สหายราย
ผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ผลการวิจัยประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สหายรายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัยประเด็นที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนนักปฏิบัติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 2 แสดงรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ และหมู่บ้าน

ลำดับที่	นามแฝงผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	หมู่บ้าน
1	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1	หญิง	56	หมู่ที่ 3
2	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2	หญิง	45	หมู่ที่ 3
3	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3	ชาย	70	หมู่ที่ 2
4	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4	หญิง	68	หมู่ที่ 2
5	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5	หญิง	58	หมู่ที่ 3
6	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6	หญิง	38	หมู่ที่ 1
7	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7	ชาย	60	หมู่ที่ 3
8	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8	ชาย	83	หมู่ที่ 3
9	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9	หญิง	73	หมู่ที่ 2
10	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10	หญิง	42	หมู่ที่ 2
11	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11	หญิง	48	หมู่ที่ 1
12	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12	หญิง	70	หมู่ที่ 3
13	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13	หญิง	59	หมู่ที่ 3
14	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14	ชาย	59	หมู่ที่ 3

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	นามแฝงผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	หมู่บ้าน
15	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15	หญิง	67	หมู่ที่ 3
16	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16	ชาย	57	หมู่ที่ 2
17	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17	ชาย	48	หมู่ที่ 1
18	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18	ชาย	53	หมู่ที่ 3
19	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19	ชาย	60	หมู่ที่ 3
20	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20	ชาย	32	หมู่ที่ 3
21	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21	หญิง	29	หมู่ที่ 3
22	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22	ชาย	17	หมู่ที่ 3
23	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23	ชาย	18	หมู่ที่ 3
24	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24	ชาย	27	หมู่ที่ 3

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (ผู้ให้ข้อมูล)

ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์เรื่องความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักรับปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สำหรับแผนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ออกเป็น 2 ประเด็น คือ องค์ประกอบชุมชนนักรับปฏิบัติประกอบด้วย ข้อความรู้ สมาชิกในชุมชน แนวปฏิบัติ และปัจจัยความสำเร็จของสมาชิกชุมชนนักรับปฏิบัติ ประกอบด้วย ด้านผู้นำ ด้านการจัดการชุมชน ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ด้านสมาชิกในชุมชน ด้านวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีรายละเอียดของผลการวิจัย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของชุมชนนักรับปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนนักรับปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สำหรับแผนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ข้อความรู้ (Domain) สมาชิกในชุมชน (Community) และแนวปฏิบัติ (Practice)

1. ข้อความรู้

ข้อความรู้ คือ การที่ชุมชนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความสนใจและความปรารถนา (Passion) ร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีข้อความรู้ ที่เข้าใจดีว่า อะไรเป็นประเด็นที่ต้องคุยกัน จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดเด่น

1.1 มีแรงปรารถนาที่จะร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์สาหร่ายผมนาง ดังนี้

“เหตุผลที่อยากจะร่วมอนุรักษ์สาหร่ายผมนาง เพราะว่าสาหร่ายเริ่มหายากขึ้นทุกวัน ถ้าชาวบางปูไม่ร่วมกันอนุรักษ์สาหร่ายอาจเป็นเพียงแค่ชื่อที่ไร้ตัวตน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“พวกเราอยากเรียนรู้วิถีเลี้ยงสาหร่ายผมนางในบ่อดินหรือในทะเลก็ได้ ถ้ารอให้มันเกิดเองตามธรรมชาติ ไม่รู้ว่าต้องรออีกนานแค่ไหน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“สาหร่ายเป็นอาหารชั้นเลิศของบ้านเราเลยนะ เอามาทำยำ มีประโยชน์มากและอร่อย กุ้ง หอย ปูปลา ก็กินสาหร่าย มันเป็นไปได้ไหมที่พอสาหร่ายมีน้อย พวกกุ้ง ปู ก็น้อยตาม เพราะเดี๋ยวนี้สัตว์น้ำก็หายากขึ้น เราอยากให้มีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์สาหร่ายผมนาง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13

“สมาชิกในชุมชนของเราต้องร่วมมือกัน ร่วมแก้ปัญหา อย่าพึ่งพาเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียว แต่ปัญหา คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้คงไม่กระทบวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“เมื่อชาวบ้านมีแรงปรารถนาร่วมมือกันที่จะสร้างทีมงาน ผมว่าเข้าทำดี เราทำได้ตอนนี้ชุมชนเราก็พยายามอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อนุรักษ์ทะเล เริ่มมีการนำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความรู้สึกของชาวบ้านถ้าได้เห็นอะไรสวยงามมันก็มีจิตสำนึกขึ้นบ้างที่จะอนุรักษ์อยู่แล้ว ผมว่าต้องรีบเร่งแก้ปัญหา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“เรามีความรู้เล็กๆน้อยๆเรื่องสาหร่าย แต่พวกเราเชื่อว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเก็บสาหร่ายผมนางพวกเขาจะรู้ข้อมูลนี้ดี แต่เพียงยังไม่มีการอำนวยความสะดวกความรู้เชิงนี้ ถ้าเราร่วมมือกันตั้งทีมก็ดีนะค่ะ ใหนๆพื้นที่ป่าเรายังสมบูรณ์ก็เลยอยากอนุรักษ์สาหร่าย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21

1.2 องค์กรความรู้หรือภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับปัจจัยการเจริญเติบโตของสาหร่ายผมนาง ดังนี้

“ปกติสาหร่ายจะมีช่วงฤดูร้อน ประมาณ เมษายน พฤษภาคม นี้แหละ ยาวไปถึงก่อนฤดูฝนจะมา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“สาหร่ายมันจะเกาะตาม โคลน ตามเศษหิน เศษหอย บางที่มันก็ลอยอยู่บนผิวน้ำ แสดงว่าโคนน้ำพัดหรือไม่ก็คลื่นน้ำแรงพัดมันจนรกรากขาด” “วิธีล้างสาหร่ายไม่ให้มีคราบหมื่น โคลนต้องล้างน้ำเปล่าก่อนนำไปต้ม ทุบๆนะ ให้โคลนมันออก จากนั้นก็ใส่น้ำส้มสายชู

ดื่บกลืน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“บริเวณไหนที่น้ำลึกมาก ไม่ต้องงมหาหрок สาหร่ายไม่มี มันชอบบริเวณน้ำตื้นหน่อยประมาณช่วงเอวได้ รับก็ต้องรับแสงค้างจะได้เติบโตได้ดี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

“ช่วงฤดูฝนน้ำคลองจะเยอะหน่อย ความเค็มก็ลด สาหร่ายไม่ค่อยมีแล้ว ในหมู่บ้านเราใครรู้วิธีปลูกเลี้ยงสาหร่ายบ้าง หายากทั้งสาหร่ายและผู้มีความรู้การเพาะเลี้ยงสาหร่าย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

“เหลือรากไว้เดี่ยวนั้นก็โตอีก และจะมีเยอะช่วงฤดูร้อน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10

“สาหร่ายจะมีเยอะในช่วงฤดูร้อนก่อนฤดูฝน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11

“สาหร่ายผมนางสีจะออกม่วงๆ ถ้าสีม่วงเส้นจะเล็กหน่อย แต่ถ้าสาหร่ายสีดำเส้นจะหนา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14

“สาหร่ายเราจะเอามาทำยา เวลาทำเราต้องล้างเศษโคลนให้สะอาดล้างน้ำหลายๆครั้ง และดื่บกลืนด้วยน้ำส้มสายชู รสชาติดีเลย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17

“วิธีเก็บรักษาสาหร่าย พอเราเก็บมาจากทะเลสดๆ เราเอาไปล้างน้ำทะเลเลย แล้วก็นำมาตากให้แห้งจาก 1 กิโล พอแห้งจะเหลือไม่ถึงครึ่งกิโลด้วยซ้ำ จากนั้นก็นำมาใส่ในภาชนะ จะเก็บได้นานพยายามอย่าให้ความชื้นเข้า” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“สาหร่ายแห้งๆ เมื่อจะนำมาประกอบอาหารเราต้องแช่น้ำก่อนให้มันพองเต็มที่หลังจากนั้นก็เอมาล้างหลายๆครั้งแล้วดื่บกลืนด้วยน้ำส้มสายชูที่เป็นอันเสร็จ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

จุดอ่อน

1.1 ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนาง ดังนี้

“เรายังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนาง ที่จะมาช่วยเราแก้ปัญหานี้ อยากให้ช่วยสอนวิธีเพาะพันธุ์แบบ ไม่ต้องพึ่งการเกิดตามธรรมชาติ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

“ช่วงฤดูฝนน้ำคลองจะเยอะหน่อย ความเค็มก็ลด สาหร่ายไม่ค่อยมีแล้ว ในหมู่บ้านเราใครรู้วิธีปลูกเลี้ยงสาหร่ายบ้าง หายากทั้งสาหร่ายและผู้มีความรู้การเพาะเลี้ยงสาหร่าย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

1.2 ขาดความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงสาหร่าย ดังนี้

“พวกเราอยากเรียนรู้วิธีเลี้ยงสาหร่ายผมนางในบ่อดินหรือในทะเลก็ได้ ถ้ารอให้มันเกิดเองตามธรรมชาติ ไม่รู้ว่าจะต้องรออีกนานแค่ไหน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ช่วงฤดูฝนน้ำคลองจะเยอะหน่อย ความเค็มก็ลด สาหร่ายไม่ค่อยมีแล้ว ในหมู่บ้านเราใครรู้วิธีปลูกเลี้ยงสาหร่ายบ้าง หายากทั้งสาหร่ายและผู้มีความรู้การเพาะเลี้ยงสาหร่าย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

โอกาส

1.1 มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์และมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

“บ้านเรามีป่าชายเลนที่สมบูรณ์มาก มีสารอาหารให้สัตว์น้ำพืชทะเล เจริญเติบโตได้ดี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12

“เรามีความรู้เล็กๆน้อยๆเรื่องสาหร่าย แต่พวกเราเชื่อว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเก็บสาหร่ายผสมนางพวกเขาจะรู้ข้อมูลนี้ดี แต่เพียงยังไม่มีการอำนวยความสะดวกความรู้เชิงนี้ ถ้าเราร่วมมือกันตั้งทีมก็ดีนะค่ะ ใหนๆพื้นที่ป่าเรายังสมบูรณ์ก็เลยอยากอนุรักษ์สาหร่าย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21

“เมื่อชาวบ้านมีแรงปรารถนาร่วมมือกันที่จะสร้างทีมงาน ผมว่าเข้าทำดี เราทำได้ตอนนี้ชุมชนเราก็พยายามอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อนุรักษ์ทะเล เริ่มมีการนำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความรู้สึกของชาวบ้านถ้าได้เห็นอะไรสวยงามมันก็มีจิตสำนึกขึ้นบ้างที่จะอนุรักษ์ อยู่แล้ว ผมว่าต้องรีบเร่งแก้ปัญหา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

อุปสรรค

1.2 ชาวบ้านอื่นๆไม่ใส่ใจต่อปัญหาทรัพยากรสาหร่ายผสมนาง ดังนี้

“อยากให้ทุกคนในบางปูเห็นความสำคัญของสาหร่ายผสมนาง สาหร่ายมีประโยชน์แถมอร่อย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9

“สมาชิกในชุมชนของเราต้องร่วมมือกัน ร่วมแก้ปัญหา อย่าพึ่งพาเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียว แต่ปัญหา คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้คงไม่กระทบวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

2. สมาชิกในชุมชน

สมาชิกในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่รวมตัวกัน มีความรู้ดีอยากมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้นจากการสัมภาษณ์ ชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดเด่น

1.1 มีทรัพยากรบุคคลที่มาจากหลายอาชีพและมีบทบาทที่หลากหลาย ดังนี้

ผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงและวางตำแหน่งในบทบาทหน้าที่โดยใช้แนวคิดของ บรูซซี ศิริมหาสาคร และ พัดชา กวางทอง (2552) ในการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกชุมชนนักปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกชุมชนนักปฏิบัติ มีดังนี้

(1) คุณอำนวย (Facilitator) เป็นผู้ดำเนินการหลัก เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มตามช่องทางต่างๆ และทำหน้าที่เสริมแรงให้กับชุมชนในโอกาสต่างๆ คือ ประธานกลุ่มสำหรับบ้านบางปู กลุ่มเยาวชน

“ในตำบลของเราประชากรมีเยอะนะ เกือบหมื่นคน เรามีความพร้อมอยู่แล้ว ถ้าสมาชิกในชุมชนอยากจะให้ทำ ผู้นำน่าจะช่วยเหลือได้เพราะมีหลายโครงการที่ทำสำเร็จ โครงการนี้ก็ น่าจะ โอเค” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“องค์กรของเรามีสมาชิกที่เข้มแข็งนะ ดูตัวอย่างกลุ่มเยาวชนซาบ่าบที่ทำงานให้กับองค์กรของเรามาาน มีความกระตือรือร้น รับผิดชอบงาน นอกจากนี้ก็มีอีกหลายกลุ่ม เช่น สำนักบริหารกิจการมัสยิด สภานักวิชาการ ศูนย์กรออาดี ศูนย์คาดีกา ศูนย์เยาวชน ศูนย์เด็ก กำปงร่า กิจการสตรี ศูนย์ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ศูนย์บริหารกิจการพาณิชย์ ศูนย์ ICT ศูนย์จัดหาทุนการศึกษาบ้านอชชาภิริน คณะกรรมการกำกับและติดตาม ชมรมต่างๆที่ได้จัดตั้งขึ้น ตามนโยบายของท้องถิ่น เป็นต้น แต่ละกิจกรรมจะมีผู้ดูแลรับผิดชอบ บางคนมีบทบาทในหลายตำแหน่ง แต่ก็ร่วมมือรับผิดชอบงานดี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“เรามีผู้นำมีผู้ประสานงานในชุมชนจัดทำโครงการแล้วให้พวกเราร่วมมือกัน ช่วยๆกันขับเคลื่อน พอไม่มีใครเริ่มก่อนเราก็ไม่รู้อะไรจะทำแบบไหนจะเริ่มยังไง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14

(2) คุณกิจ (Knowledge worker) เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เล่าเรื่องประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงานของตนเอง (Tacit knowledge) ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และต้องช่วยกันตีความ หรือสกัดขุมความรู้จากประสบการณ์ในเรื่องเล่า เพื่อให้คุณลิขิตจดบันทึก คือ ผู้ประกอบอาชีพเก็บสาหร่ายผมนาง และผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนาง เช่น คณาจารย์ นักวิจัย เป็นต้น

“พวกเราคนที่มืออาชีพเก็บสาหร่ายร่วมมือกันได้ แต่ของบประมาณขอคนมีการศึกษาเสนอแนวทางนำพาพวกเรา พวกเราไปไม่ถูก” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15

“เมื่อผู้ประกอบอาชีพเก็บสาหร่ายผมนางพร้อมใจที่จะดำเนินการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางผมว่า เราต้องหาสมาชิกอื่นๆ เช่น หาผู้ดำเนินการ หาผู้ประสาน ทางงบประมาณ

หากผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขมาช่วย จะช่วยขับเคลื่อนได้มาก” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

(3) คุณลิขิต (Note taker) เป็นผู้ที่บันทึกสิ่งสำคัญที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน จับประเด็นและสรุปประเด็นต่างๆ เพื่อรวบรวมไว้เป็นคลังความรู้ของชุมชน คุณลิขิตเป็นผู้เปลี่ยน Tacit Knowledge จากการแลกเปลี่ยนให้เป็น Explicit knowledge คือ สมาชิกในกลุ่มที่มีทักษะด้านการอ่านการเขียน และการตีความ

“จุดแข็งของชุมชนบางปู คือ ประชากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีการศึกษา มีความศรัทธา มีจิตสาธารณะ ลองสังเกตดูนะทั้งนักศึกษาปริญญาตรี โท เอก ที่เข้าสัมผัสสัมผัสสมัครเรียนต่อ พอถามอยู่ที่ไหน เด็กบางปูทั้งนั้น โรงเรียนหลายแห่งของรัฐและเอกชนก็เช่นกันเต็มไปหมด นี่แหละๆ โอกาสที่เราจะดึงกลุ่มนี้แหละให้มาร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาให้กับชุมชนของเราได้ ให้เข้าร่วมกับกลุ่มสาธารณสุขมนางเลย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“สมาชิกในหมู่บ้านเรามีคนเรียนเยอะ เรียนหลากหลายอาชีพ ทั้งครู พยาบาล ตำรวจ เจ้าหน้าที่เขต” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

(4) ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่คอยตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อความรู้ที่ชุมชนสร้างขึ้นคือ คณาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข

“สมาชิกในหมู่บ้านเรามีคนเรียนเยอะ เรียนหลากหลายอาชีพ ทั้งครู พยาบาล ตำรวจ เจ้าหน้าที่เขต ขาดก็ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขที่เป็นทางการ ถ้าอาศัยชาวบ้านก็การทำแบบลองผิดลองถูก แต่จังหวัดเรามีมหาวิทยาลัยก็ต้องพึ่งพาอาจารย์มาให้ความรู้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขมนางในชุมชนเราไม่ค่อยมีนะ ถ้ามีก็อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่เคยเก็บสาหร่ายไปขายเป็นสิบๆปี แต่ถ้าจะเจาะลึกให้มีคุณภาพกว่านี้คงต้องอาศัยความร่วมมือจากคนนอก อาจารย์มหาวิทยาลัยก็มี ชุมชนเราเคยร่วมมือกันกับมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มอ.ปัตตานี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี) เราทำโครงการขอความร่วมมือจากอาจารย์ได้ เหมือนที่คาโตะ กลุ่มอาชีพที่ทำข้าวเกรียบสาหร่ายมนาง อาจารย์มอ. เคยมีส่วนผลักดันให้โครงการเกิด” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

(5) คุณวิศาสตร์ (IT Wizard) บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ สามารถออกแบบและจัดดำเนินการระบบไอที ให้เหมาะสมกับการจัดการความรู้ และคอยปรับข้อมูลและความรู้ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยข้อมูลความรู้นั้นจะได้อาจมาจากการสังเกต ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปขึ้นเว็บไซต์ คือ สมาชิกในกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์

“เราจะร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรสาหร่ายผมนาง ผมว่าคืนะ ปัจจุบัน สาหร่ายหายากมากถ้ามีโครงการนี้ละ โอเคเลย แต่ถ้าจะทำผ่านอินเทอร์เน็ตผมว่าน่าจะให้กลุ่มวัยรุ่นที่มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี พวกผมมีหน้าที่ดำเนินการและให้เด็กๆ ช่วยลง ข้อมูลลงเว็บไซต์ ที่มีสยิดของเราที่มีคอมพิวเตอร์มีกลุ่มเยาวชนที่ถนัดด้านเทคโนโลยีก็หลายคน พวกเราคนแก่คงไม่ถนัดเท่าไรถ้าเล่นไลน์พอได้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“องค์กรของเรามีสมาชิกที่เข้มแข็งนะ ดูตัวอย่างกลุ่มเยาวชนชาบ๊าบที่ทำงานให้กับองค์กรของเรามากานาน มีความกระตือรือร้น รับผิดชอบงาน นอกจากนี้ก็มีอีกหลายกลุ่ม เช่น สำนักบริหารกิจการมัสยิด สถาบันวิชาการ ศูนย์กีรออาดี ศูนย์คาตีกา ศูนย์เยาวชน ศูนย์เด็ก กำฟ้า กิจการสตรี ศูนย์ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ศูนย์บริหารกิจการพาณิชย์ ศูนย์ ICT ศูนย์จัดหาทุนการศึกษาบ้านอัสซากีร์น คณะกรรมการกำกับและติดตาม ชมรมต่างๆ ที่ได้จัดตั้งขึ้น ตามนโยบายของท้องถิ่น เป็นต้น แต่ละกิจกรรมจะมีผู้ดูแลรับผิดชอบ บางคนมีบทบาทในหลายตำแหน่ง แต่ที่ร่วมมือรับผิดชอบงานดี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“ชุมชนของเรามีเยาวชนที่เก่งด้านไอทีก็เยอะอยู่นะ คนที่มีการศึกษาน่าจะมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐานเกือบทุกคนนั่นแหละที่โรงเรียนเค้าสอนอยู่แล้ว ยิ่งวัยรุ่นสมัยนี้ไม่มีใครไม่รู้จักอินเทอร์เน็ต ไวไฟ เฟสบุ๊ก ไลน์ หรือเก่งกว่าพวกเราอีก สอนพ่อแม่ให้เล่นไลน์ อีเมจดี มีอะไรก็คุยกันง่ายดี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

(6) คุณเอื้อ (Sponsor) เป็นผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ซึ่งทำหน้าที่จัดการระบบของการจัดการความรู้ขององค์กร ประสานความร่วมมือกับคุณอำนวย และสนับสนุนทรัพยากร คือ นายกเทศมนตรี กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

“เรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายในโครงการสาหร่าย ถ้าเราประสานกับกำนัน หรือนายกเทศมนตรี เค้าคงสรรหางบประมาณมาให้ ถ้าได้ไม่มากก็อาจจะติดต่อหาทุนวิจัยจากที่อื่นๆ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สโลแกนผมตามในหลวง รัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วม ต้องเข้าใจว่าปัญหาที่ชาวบ้านประสบคืออะไร จะเข้าถึงชาวบ้านอย่างไร และจะพัฒนาไปในทิศทางไหน ถ้าเราสามารถเจียดงบประมาณจากหน่วยงานเทศบาลหรือไม่ก็ขอแรงชาวบ้านสนับสนุนผมก็ว่าโครงการจะเดินได้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

จุดอ่อน

1.1 มีผู้ปฏิบัติงานน้อยแต่ภาระงานมาก ดังนี้

“ ในฐานะที่ผมเป็นหนึ่งในทีมงานผมว่าเราค่อยๆขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการ ไปทีละก้าว เรามีสมาชิกในหมู่บ้านเยอะเราต้องเกณฑ์กำลังเข้ามาช่วยเพราะตอนนี้งานล้นมือเหลือเกิน ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถ้าหากเราต้องการความช่วยเหลือด้านความรู้ เรายังมีเครือข่ายจากภายนอกคอยสนับสนุน ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

“ ถ้าสมาชิกพร้อมใจกันงานก็เดิน ขอสมาชิกเพิ่มนะถ้าจะทำโครงการลักษณะนี้ เพราะงานเยอะกว่าเจ้าหน้าที่ของเราอีก ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

1.2 ชุมชนขาดนักวิจัยเกี่ยวกับสาหร่ายผมนาง ดังนี้

“สมาชิกในหมู่บ้านเรามีคนเรียนเยอะ เรียนหลากหลายอาชีพ ทั้งครู พยาบาล ตำรวจ เจ้าหน้าที่เขต ชาดก็ผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนางที่เป็นทางการ ถ้าอาศัยชาวบ้านก็คงทำแบบลองผิดลองถูก แต่จังหวัดเรามีมหาวิทยาลัยก็ต้องพึ่งพาอาจารย์มาให้ความรู้ ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนางในชุมชนเราไม่ค่อยมีนะ ถ้ามีก็อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่เคยเก็บสาหร่ายไปขายเป็นลิบๆปี แต่ถ้าจะเจาะลึกให้มีคุณภาพกว่านี้คงต้องอาศัยความร่วมมือจากคนนอก อาจารย์มหาวิทยาลัยก็มี ชุมชนเราเคยร่วมมือกันกับมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มอ.ปัตตานี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี) เราทำโครงการขอความร่วมมือจากอาจารย์ได้ เหมือนที่คา โตะะ กลุ่มอาชีพที่ทำข้าวเกรียบสาหร่ายผมนาง อาจารย์มอ. เคยมีส่วนผลักดันให้โครงการเกิด ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

โอกาส

1.1 ความร่วมมือจากสมาชิกภายนอกชุมชน ดังนี้

“ผู้เชี่ยวชาญด้านสาหร่ายผมนางในชุมชนเราไม่ค่อยมีนะ ถ้ามีก็อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่เคยเก็บสาหร่ายไปขายเป็นลิบๆปี แต่ถ้าจะเจาะลึกให้มีคุณภาพกว่านี้คงต้องอาศัยความร่วมมือจากคนนอก อาจารย์มหาวิทยาลัยก็มี ชุมชนเราเคยร่วมมือกันกับมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มอ.ปัตตานี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี) เราทำโครงการขอความร่วมมือจากอาจารย์ได้ เหมือนที่คา โตะะ กลุ่มอาชีพที่ทำข้าวเกรียบสาหร่ายผมนาง อาจารย์มอ. เคยมีส่วนผลักดันให้โครงการเกิด ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“ ในฐานะที่ผมเป็นหนึ่งในทีมงานผมว่าเราค่อยๆขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการ ไปทีละก้าว เรามีสมาชิกในหมู่บ้านเยอะเราต้องเกณฑ์กำลังเข้ามาช่วยเพราะตอนนี้งานล้นมือเหลือเกิน ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถ้าหากเราต้องการความช่วยเหลือด้านความรู้ เรายังมีเครือข่ายจากภายนอกคอยสนับสนุน ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

อุปสรรค

1.1 ความคิดเห็นด้านศาสนาที่ต่างกันทำให้ขาดความร่วมมือกัน ดังนี้

“ชุมชนในหมู่ที่ 3 ผมยอมรับว่าเข้มแข็ง ทุกคนมีความร่วมมือกัน มีน้ำใจต่อกันเป็นโมเดลให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ดี แต่ปัญหาคือ เราอยากให้อีกสองหมู่บ้าน หมู่ 1 และ 2 เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและตำบลบางปูของเราให้เข้มแข็ง ถึงจะมีทัศนคติด้านศาสนาบ้างแต่ก็อยากให้เปิดใจ อยากเห็นความร่วมมือของทั้งสามหมู่บ้านถ้าวร่วมมือกันได้นะ ความยิ่งใหญ่ ความเจริญจะเข้ามาสู่ตำบลเรา ร่วมกันด้านภัยก่อการร้าย ภัยยาเสพติดที่มอมเมาชุมชนของเรา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

“ก็ไม่รู้จะว่าทุกคนจะใช้ความร่วมมือหรือเปล่า อาชีพเราใครจะไปเห็นค่า รายได้ก็ไม่มากจะมีหรือไม่มีสำหรับทุกคนเดือดร้อนในใจ มีก็กิน ไม่มีก็กินอย่างอื่น” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9

“วัยรุ่นสมัยนี้ไม่รู้จะรู้จักไหมสำหรับผมนาง ไม่อยากให้ปัญหาด้านทรัพยากรสำหรับผมนางเป็นเรื่องที่ไกลตัว อยากให้พวกเขาได้เห็นคุณค่าได้รู้จัก มีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10

“ผมว่าอยากถ้าจะให้ทุกคนมีส่วนร่วม มันเป็นเรื่องจำเป็นที่นอกเหนือความจำเป็น บางส่วนเดือดร้อน แต่อีกหลายส่วนไม่มาเดือดร้อนด้วย มีก็ไม่มีก็เฉย แต่คนที่เดือดร้อนคือคนทำมาหากินหาเช้ากินค่ำกับการสำหรับผมนางดังนั้นเราต้องร่วมมือกันก่อนในบรรดาคนที่ประกอบอาชีพนี้และขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องคนอื่นๆ เข้ามาช่วยเป็นแรงเสริมแต่คนเหล่านี้เขาจะดำเนินการเองไม่ได้ถ้าไม่มีผู้ขับเคลื่อน งบประมาณจะหาจากส่วนไหน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17

3. ความพร้อมด้านแนวปฏิบัติของชุมชน (Practice)

แนวปฏิบัติ คือ แนวทางในการปฏิบัติงานของสมาชิกในชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

“ลักษณะแนวการทำงานของชุมชนที่ใหญ่ที่สุดชาวบ้านให้ความร่วมมือ

มากที่สุดคือองค์กรที่มีมัลติเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำทีมใหญ่โดยผู้นำศาสนา และ
แตกออกเป็นหลายๆกลุ่มในแต่ละกลุ่มจะมีผู้รับผิดชอบหลัก และหากมีกิจกรรมใหญ่ๆทุกกลุ่มก็จะ
มามีส่วนร่วม แนวการทำงานก็จะทำเป็นขั้นเป็นตอนมีกระบวนการที่ชัดเจน แต่ก็ยังมีจุดอ่อน
ในบางด้าน เช่น การจัดเก็บข้อมูลที่ยังไม่เป็นระบบ ข้อมูลยังกระจายไปในแต่ละส่วนๆ”
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“ผมมีความตั้งใจที่จะให้แนวปฏิบัติของเราสามารถเป็น โมเดลหรือเป็น
แบบอย่างที่ดี ให้ชุมชนอื่นๆสามารถนำไปปฏิบัติตาม โมเดลของเราได้ พยายามดำเนินงานให้เป็น
ขั้นเป็นตอน แต่นับว่าโชคดีที่สมาชิกของเรามีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้คำแนะนำหรือทำงานเป็น
ตัวอย่างให้อีกหลายๆฝ่ายดำเนินตามจนเชื่อกันได้ว่า “ไว้ได้”” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“ประสบการณ์การทำงานของการเป็นครูสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงาน
ที่นี่ได้ดี รู้จักวางแผน ดำเนินงาน และสรุปผลการทำงานที่มีระบบมากขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

“การปฏิบัติงานหลายๆอย่างถือว่าประสบผลสำเร็จ เราไม่เพียงแต่ขอ
ความร่วมมือจากคนภายในชุมชนเท่านั้นแต่เรายังสามารถสร้างเครือข่ายภายนอก พยายามเพิ่ม
บทบาทให้คนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกับเรา เราพยายามขอทุนสนับสนุนงานวิจัยของชุมชน
ให้สำเร็จถือเป็นโอกาสที่ดีที่เรามีปัจจัยด้านนี้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

1.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในชุมชนตลอดเวลา

“ทุกคนที่ทราบคืออยู่แล้วว่ามีมัลติคือศูนย์รวมของเรามีเทคโนโลยีพร้อมที่ช่วย
ในการทำงานให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น เช่น วิทยุชุมชน ลำโพงประชาสัมพันธ์ ทีวีชุมชน ห้อง
เสวนา ห้องอัครายการ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ให้
เป็นระบบ เป็นชุมชนที่ง่ายต่อการเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเราเป็นชุมชนที่มีบ้านเรือนที่ไม่ไกลจาก
ศูนย์การทำงานของเราและมีศาสนาและวัฒนธรรมที่เหมือนกันแตกต่างกันบ้างก็แค่เรื่องแนวคิด
คือก็เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งสำหรับคนที่มีความคิดสุดโต่งไม่เปิดกว้าง ยังมีเหตุการณ์ความไม่สงบ
ก็ลำบากเหมือนกันที่จะทำงานจะออกไปตามสถานที่ต่างๆ ในยามวิกาลก็กลัวถูกจับตามองจาก
เจ้าหน้าที่ทหาร ก็ต้องอาศัยการประสานทำความเข้าใจกันและกัน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

“ผมเป็นวัยรุ่นที่ก้าวมาเป็นสมาชิกในชุมชน ผมไม่เคยคาดคิดเลยว่าตัวเอง
จะมาเป็นส่วนหนึ่งของที่นี่ พวกเราจะได้รับคำแนะนำจากพี่ๆในการทำงาน พยายามอยู่ให้มีคุณค่า
สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้ ก่อนจะเริ่มปฏิบัติงานใดงานหนึ่งพวกเราจะต้องร่วม
ปรึกษาหารือหาแนวทางเพื่อให้งานออกมาดีที่สุด” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23

จุดอ่อน

1.1 ขาดระบบการจัดการที่ดีด้านทรัพยากรสำหรับพนักงาน ดังนี้

“ในฐานะที่เป็นตัวแทนของกลุ่มสำหรับพนักงาน คือในกลุ่มเราจะมีการรวมตัวกันบ้างแต่ไม่บ่อยนัก ถ้ามีสำหรับเราก็รวมตัวกันเพื่อที่จะทำผลิตภัณฑ์ และก็ได้อุบัติถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสำหรับพนักงานในบางจังหวัดที่มีโอกาสที่จะได้พูด แต่เรายังไม่มีระบบการทำงานที่จริงจังที่จะแก้วิกฤตสำหรับพนักงาน ก็อยากให้นักเรียนของรัฐบาลเข้ามาบิบทบาทในตรงนี้บอกเราให้ดำเนินการยังไงแล้วเราจะปฏิบัติตาม” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“ทุกหน่วยงานจะให้ความร่วมมือกัน เช่น โรงเรียน สถานีนามัย ซึ่งคนในหน่วยงานนั้นก็เป็นหนึ่งในสมาชิกของชุมชนผู้ที่อุทิศทั้งร่างกายและแรงใจให้กับชุมชนพวกเขาสามารถเป็นแกนนำหลักในการทำงานรู้วิธีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ถ้ามองระบบการจัดการชุมชนเฉพาะในหมู่ที่ 3 คิดว่าเราทำได้ดีนะ แต่เราอยากให้นักเรียนอื่นได้มีส่วนร่วมด้วย อยากให้ช่วยเหลือกันและกันเราช่วยเขาเขาช่วยเรามาร่วมมือจัดการทรัพยากรสำหรับ คือยังไม่มีจัดการที่ดียัง ไม่มีหน่วยงานที่จะคอยสนับสนุนด้านนี้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21

โอกาส

1.1 มีองค์กรภายนอกที่สนับสนุนทางด้านงบประมาณและเทคโนโลยีสารสนเทศ

“ถ้าพูดถึงหลักการบริหารงานและการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐบาล การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ต้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และจะมีการทำงานอย่างเป็นระบบแล้วแต่ว่าแนวปฏิบัติหรือวิธีไหนที่เป็นวิธีการที่ดีก็ขอให้งานนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้คือพูดง่ายๆ สไตลโครส สไตลมัน และข้อคืออย่างหนึ่งคือชุมชนเราได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากองค์กรภายนอก เช่น รัฐบาลสนับสนุน โครงการ ICT เทคโนโลยีชุมชน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17

“การปฏิบัติงานหลายๆอย่างถือว่าประสบความสำเร็จ เราไม่เพียงแต่ขอความร่วมมือจากคนภายในชุมชนเท่านั้นแต่เรายังสามารถสร้างเครือข่ายภายนอก พยายามเพิ่มบทบาทให้คนภายนอกเข้ามาร่วมดำเนินงานกับเรา เราพยายามขอทุนสนับสนุนงานวิจัยของชุมชนให้สำเร็จถือเป็นโอกาสที่ดีที่เรามีปัจจัยด้านนี้ ส่วนอีกประเด็นที่อยากจะพูดถึงคือเราจะมีกิจกรรมหนึ่งที่สามารถรวมชุมชนของเราทั้งสามหมู่บ้านให้มาร่วมกันทำงานก็จะเป็นการดีมากยังมีสัมพันธ์ภาพยั่งยืนเราก็จะเข้าใจกันอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

อุปสรรค

1.1 ขาดความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนต่างหมู่บ้าน ดังนี้

“ทุกหน่วยงานจะให้ความร่วมมือกัน เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย ซึ่งคนในหน่วยงานนั้นก็เป็นหนึ่งในสมาชิกของชุมชนผู้ที่อุทิศทั้งร่างกายและแรงใจให้กับชุมชนพวกเขาสามารถเป็นแกนนำหลักในการทำงานรู้วิธีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ถ้ามองระบบการจัดการชุมชนเฉพาะในหมู่ที่ 3 คิดว่าเราทำได้ดีนะ แต่เราอยากให้หมู่บ้านอื่นได้มีส่วนร่วมด้วย อยากให้ช่วยเหลือกันและกันเราช่วยเขาเขาช่วยเราร่วมมือจัดการทรัพยากรสำหรับ คือยังไม่มีการจัดการที่ดี ยังไม่มีหน่วยงานที่จะคอยสนับสนุนด้านนี้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21

“การปฏิบัติงานหลายๆอย่างถือว่าประสบความสำเร็จ เราไม่เพียงแต่ขอความร่วมมือจากคนภายในชุมชนเท่านั้นแต่เรายังสามารถสร้างเครือข่ายภายนอก พยายามเพิ่มบทบาทให้คนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกับเรา เราพยายามขอทุนสนับสนุนงานวิจัยของชุมชนให้สำเร็จถือเป็นโอกาสที่ดีที่เราได้มีปัจจัยด้านนี้ ส่วนอีกประเด็นที่อยากจะพูดถึงคือเราน่าจะมีกิจกรรมหนึ่งที่สามารถรวมชุมชนของเราทั้งสามหมู่บ้านให้มาร่วมกันทำงานก็จะเป็นการดีมาก ยังมีสัมพันธภาพที่ยั่งยืนเราก็จะเข้าใจกันอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

สรุปว่าแนวการปฏิบัติการดำเนินงานของชุมชนถือว่าการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าสังเกตจากการทำงานในหลายๆกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ ถือเป็นโอกาสที่ดีที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับแนวการปฏิบัติของกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สำหรับผมนาง และผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนของการจัดการความรู้(Knowledge management) เป็นแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สำหรับผมนางของชุมชนบางปู การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด (สำนักงาน ก.พ.ร, 2548) มีดังนี้

(1) การเตรียมการ เป็นกระบวนการเริ่มต้นของกิจกรรมจัดการความรู้ของชุมชน นักปฏิบัติ ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ รับสมัครสมาชิก ปฐมนิเทศ พัฒนาเว็บไซต์ ชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สำหรับผมนาง จัดอบรมเตรียมความพร้อมให้สมาชิกสามารถใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2) การบ่งชี้ความรู้ เป็นกระบวนการพิจารณาของผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้เพื่อระบุว่าความรู้อะไรบ้างที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องรู้ และความรู้เหล่านี้อยู่ในรูปแบบใด อยู่กับใครบ้าง ความรู้เหล่านี้จะช่วยทำให้บุคลากรสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง สำหรับประเภทของความรู้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit knowledge) ได้แก่ ประสบการณ์ ความชำนาญในการ

ทำงานต่างๆ มีลักษณะเฉพาะในแต่ละบุคคล 2) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit knowledge) ได้แก่ ความรู้ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ เช่น เอกสาร ตำรา เว็บไซต์ ฐานข้อมูล คลังความรู้ เป็นต้น ซึ่งมีวิธีการบ่งชี้ความรู้ดังนี้

1) จัดตั้งคณะทำงาน การจัดตั้งคณะทำงาน หมายถึง การกำหนดบุคลากรในองค์กรมาเป็นทีมงานดำเนินการจัดการความรู้ซึ่งมาจากหลายฝ่าย ซึ่งคณะทำงานจะเป็นสมาชิกในชุมชนหรือนอกชุมชนที่มีความรู้ความเหมาะสมในแต่ละตำแหน่ง

2) สำรวจ ตรวจสอบ และรวบรวมความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องมีการสำรวจตรวจสอบ และรวบรวมความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องมี เป็นการเลือกประเด็นความรู้ขององค์กรว่ามีความรู้อะไรที่จำเป็นในการดำเนินงาน เมื่อทราบแล้วว่ามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด และอยู่กับใครบ้าง แล้วจึงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของความรู้เหล่านี้แล้วมาจัดลำดับความสำคัญ

3) กำหนดแหล่งความรู้ และฐานข้อมูลที่จำเป็นต้องมีและที่มีอยู่ การกำหนดแหล่งความรู้ และฐานข้อมูลที่จำเป็นต้องมีและที่มีอยู่ คือ แหล่งความรู้ที่องค์กรในชุมชนจำเป็นต้องมีและที่มีอยู่นั้นมาจากที่ใดบ้าง เช่น จากผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกชุมชน ฐานข้อมูล คลังความรู้ ห้องสมุด งานวิจัย เอกสาร เป็นต้น

2.4) ประชุมคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องการประชุมคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวมกันของทีมงานที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องในการระบุนวัตกรรมที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรในชุมชน ทีมงานดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสิ่งนั้นจะช่วยผลักดันให้ทีมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่

2.5) สรรหาผู้เชี่ยวชาญและจัดทำทำเนียบผู้เชี่ยวชาญในองค์กรของชุมชน การสรรหาผู้เชี่ยวชาญและจัดทำทำเนียบผู้เชี่ยวชาญในองค์กรชุมชน เป็นการระบุผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรชุมชนในขับเคลื่อนได้ว่ามีใครบ้าง ซึ่งอาจจะมาทั้งภายในและภายนอกชุมชน ให้ระบุชื่อ เบอร์โทรศัพท์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อ

(3) การแสวงหาความรู้เป็นการค้นหาความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของผู้แสวงหาความรู้โดยสามารถนำมาจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งสามารถค้นหาความรู้ได้จากความรู้ 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่ฝังลึก หรือความรู้แบบซ่อนเร้น (Tacit knowledge) เป็นความรู้เฉพาะ หรือความรู้ทั่วไป หรือความรู้ทางสังคม หรือความรู้ขององค์กร หรือความรู้ส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นความรู้ที่อยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่างๆ และสามารถเข้าใจและรับรู้ได้เพียงบุคคลนั้นหรือแต่ละบุคคล

2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) เป็นความรู้เฉพาะ หรือความรู้ทั่วไป หรือความรู้ทางสังคม หรือความรู้ขององค์การที่มีลักษณะเป็นความรู้เป็นเหตุเป็นผลสามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกมาอย่างเห็นได้ชัดในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสาร รายงาน และวิจัยต่างๆ ซึ่งทำให้คนอย่างสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีวิธีการแสวงหาความรู้ดังนี้

2.1) ศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาด้วยตนเอง เป็นการค้นหาข้อมูลโดยอาศัยตัวเองเป็นหลักตามความถนัดและลักษณะการทำงาน จากแหล่งความรู้จากที่ต่างๆ

2.2) ศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ การศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ เป็นการค้นหาข้อมูลจากเอกสารตำราที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ห้องสมุด วารสาร หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ สื่อต่างๆ เป็นต้น

2.3) ค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกชุมชนการค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกชุมชน เป็นการค้นหาความรู้จากภายนอกชุมชน เช่น การศึกษาดูงาน การค้นหาข้อมูลเอกสาร ตำรา วิจัย หรือสื่อต่างๆจากห้องสมุดของหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น

2.4) สอบถาม และสัมภาษณ์ผู้รู้ การสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้รู้เป็นการค้นหาความรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง เช่น เพื่อน รุ่นพี่ เพื่อนบ้าน เป็นต้น

2.5) จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นการค้นหาความรู้จากการฝึกอบรม การบรรยาย การประชุมหรือ เป็นต้น

(4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้แสวงหาความรู้ (คุณอำนวย) และผู้รู้ (คุณกิจ) ร่วมกันนำเสนอข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวิธีการดังนี้

1) จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สามารถทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง และการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

.2) การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเห็นหน้ากัน และสามารถซักถามกันได้อย่างทันทีทันใด เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเวทีชาวบ้าน การประชุม การจัดสภากาแฟสัญจร เป็นต้น

3) การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการใช้เทคโนโลยีเว็บในการนำเสนอความรู้ มีการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วยตนเองทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลาผ่านทางสารสนเทศ ซึ่งมีดังนี้

3.1) การสนทนาออนไลน์ (Online Chat) เป็นการสนทนาสดที่ผู้ใช้ฝ่ายหนึ่งสนทนากับผู้ใช้อีกฝ่ายหนึ่งโดยมีการโต้ตอบกันทันทีแบบประสานเวลาโดยการพิมพ์ข้อความ ใช้เสียง และเห็นภาพผู้ร่วมสนทนาด้วย หรือการสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) เช่น การสนทนาผ่านเฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) โดยที่ผู้สนทนาสามารถโหลดแอปพลิเคชันติดตั้งในโทรศัพท์มือถือได้ ซึ่งทำให้สะดวกสบายในการพบปะและพูดคุยได้ตลอดเวลาหากมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

3.2) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-mail : E-mail) หรือ อีเมล เป็นการรับส่งข้อความผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยสามารถใช้ทั้งแบบบนเว็บหรือไม่ก็ได้ผู้ใช้สามารถส่งข้อความจากเครือข่ายที่ตน ใช้อยู่ไปยังผู้รับอื่นๆในเครือข่ายเดียวกันหรือข้ามเครือข่ายอื่นในอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลกในทันที

3.3) กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ เช่น

- เว็บบล็อก (Weblog) หรือ บล็อก (Blog) เป็นการสื่อสารทางเดียวแบบไม่ประสานเวลา เสมือนการเขียนบันทึกความรู้ลงในพื้นที่อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดเตรียมไว้ โดยผู้ส่งสารต้องมี Weblog ของตนเอง และเขียนเรื่องราวใดๆก็ได้โดยมุ่งหมายให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาอ่าน วิธีการเขียนจะเขียนแบบไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการ

- เว็บบอร์ด (Web board) เป็นการสื่อสารทางเดียวแบบไม่ประสานเวลา ซึ่งคล้ายกับ Weblog แต่มีความเป็นทางการน้อยกว่า มีจุดประสงค์เพื่อกระจายข่าวสารมากกว่าจะลงบทความ โดยผู้อ่านสามารถเข้ามาเขียนแสดงความคิดเห็นได้เช่นกัน โดยจะมีผู้ดูแลกระดานเสวนาเพียงผู้เดียวที่สามารถลบข้อความได้ ต่างจาก Weblog ที่ข่าวของสามารถพิจารณาลบข้อความได้เอง

3.4) เว็บไซต์ (Website) หมายถึง หน้าเว็บเพจหลายหน้าซึ่งเชื่อมโยงกันผ่านทางไฮเปอร์ลิงก์ ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์จัดเก็บไว้ในเว็ลด์ไวด์เว็บ หน้าแรกของเว็บไซต์ที่เก็บไว้ที่ชื่อหลักจะเรียกว่า โฮมเพจ เว็บไซต์หน่วยงานทั่วไปจะให้บริการบุคลากรและผู้สนใจฟรี ในเว็บไซต์มีการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการข้อมูลหน่วยงานหรือข้อมูลสื่อต่างๆจากการแสวงหาความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้แสวงหาความรู้และผู้รู้จะได้มาซึ่งข้อมูล ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ โดยเป็นข้อมูลดิบหรือตัวเลขต่างๆที่ยังไม่ได้ผ่านการแปลความ ผ่านการจดบันทึกของคุณลิจิต เพื่อนำมาเป็นข้อมูลไปสู่ในขั้นตอนของการประมวล และกลั่นกรองความรู้ที่ได้รับ โดยผู้เชี่ยวชาญ

(5) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนการประมวลและกลั่นกรองความรู้ เป็นกระบวนการกลั่นกรองตรวจสอบความรู้ที่ฝังลึก (Tacit knowledge) สัจเคราะห์ความรู้

ขึ้นมาใหม่ และจัดระเบียบความรู้ ให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit knowledge) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1) จัดตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการกลั่นกรองความรู้ คือ การกำหนดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เช่น ด้านสาขาวิชา ผมนาง ด้านชุมชน เป็นต้น ซึ่งอาจมาจากภายในหรือภายนอกชุมชนมาเป็นทีมงานดำเนินงานประมวลและกลั่นกรองความรู้จากหลายฝ่าย

2) ประชุมคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่วมกันประมวลและกลั่นกรองความรู้เพื่อปรับปรุงความรู้ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานการประชุมคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่วมกันประมวลและกลั่นกรองข้อมูล (Data) ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นการระดมความคิดเพื่อกลั่นกรองความรู้ของผู้เชี่ยวชาญให้เป็นความรู้ที่มีความถูกต้องตามหลักทฤษฎี วิชาการ ภาษาที่ใช้ และจัดรูปแบบข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนไม่ขาดประเด็นสำคัญ ซึ่งจะอยู่ในรูปของสารสนเทศ (Information)

3) การวางระบบข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การวางระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นการวางแผนข้อมูลของหน่วยงานให้มีรูปแบบที่สามารถสืบค้นและง่ายต่อการใช้งาน

(6) การจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้เป็นกระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge management system: KMS) ไปจัดเก็บในคลังความรู้ (Knowledge bank) แล้วนำมาเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของ Website Web board Weblog Facebook Line E-mail และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง โดยคุณวิศาสตร์ มีวิธีการดังนี้

1) กำหนดโครงสร้างความรู้ที่เหมาะสม การกำหนดโครงสร้างความรู้ที่เหมาะสม เป็นวิธีการระบุความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน โดยส่วนใหญ่นิยมใช้ในรูปแบบของฐานข้อมูล เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลของระบบคอมพิวเตอร์ได้ทันที และง่ายต่อการนำมาใช้

2) รวบรวมและจัดเก็บความรู้ให้อยู่ในคลังความรู้ การรวบรวมและจัดเก็บความรู้ให้อยู่ในระบบฐานข้อมูล คลังความรู้ คือ การมีศูนย์กลางเพื่อรวบรวมและควบคุมทั้งข้อมูลและโปรแกรมที่เข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระบบ โดยมีผู้ควบคุมบริหารฐานข้อมูล และคลังความรู้

3) เผยแพร่ข้อมูลที่อยู่ในคลังความรู้ การเผยแพร่ข้อมูลที่อยู่ในระบบคลังความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการแพร่ข้อมูลให้ผู้รับสารสามารถศึกษา และนำความรู้ไปใช้

ประเด็นที่ 2. ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนนักปฏิบัติ ประกอบด้วย ด้านผู้นำ ด้านการจัดการชุมชน ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ด้านวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านผู้นำ

จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรอบรู้ มีบารมี มีคุณธรรมจริยธรรมสร้างแรงจูงใจ ให้สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดี เกิดความไว้วางใจ และเป็นที่พักของชุมชนได้ ดังนี้

“ผู้นำของเรามีวิสัยทัศน์ มีความคิดที่จะพัฒนาอยู่เรื่อยๆ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันดำรงตำแหน่งหลายสมัยแล้วก็แสดงว่าประชาชนยังรักยังเอ็นดูและชื่นชมในผลงาน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ผู้นำของเรามีสองแบบ คือ ผู้นำทางการเมือง และผู้นำทางศาสนา ผมว่าผู้นำทางการเมืองเขาก็ทำหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบรรเทาความเดือดร้อนของคนในชุมชน เช่น นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคคลเหล่านี้ล้วนมีความสามารถและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของชาวบ้าน นำเกรงขาม มีความเป็นผู้นำ ลูกบ้านจะเกรงกลัว หากเรามีปัญหาอะไรสามารถปรึกษาของความช่วยเหลือได้ นายกเทศมนตรีคือเก่งเป็นนายกหลายวาระแล้ว แสดงว่าชาวบ้านให้ความไว้วางใจ สร้างความเจริญให้กับหมู่บ้านของเรา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

“คิดเห็นว่า บางปูของเราเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นสิ่งเหล่านี้เกิดจากผู้นำที่มีวิสัยทัศน์พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสังคม คือ เขาคิด เขาสร้าง เขาสรรหาแนวทางให้สังคมอยู่รอด ผู้นำของเราเก่งมากๆ โดยเฉพาะผู้นำทางศาสนาของหมู่ที่ 3 เราคิดว่าผู้นำทางศาสนา ยิ่งไงก็อยู่ตามมัสยิด คอยอบรมสั่งสอนลูกบ้าน จับคัมภีร์ ไม่ยุ่งกับทางโลก แต่คนๆนี้สวนกระแส ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม คิดฉันสามารถพูดได้เลยว่า เขาคือผู้นำคนแรกของตำบลเลย ที่สร้างความก้าวหน้าของชุมชนได้ เขานำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน เช่น วิทยุชุมชน ห้องอัดรายการ ห้องอัดเสียง รายการทีวีผ่านอินเทอร์เน็ต ติดตั้งลำโพงประชาสัมพันธ์ทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9

“ สำหรับผมนะ ทักษะสำคัญของความเป็นผู้นำ คือ ใส่ใจในการบริหารชุมชน ใส่ใจแลกเปลี่ยน ผมเปิดโอกาสให้ทุกคนมีภาวะความเป็นผู้นำ มีโอกาสตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ เราทำงานแบบพี่แบบน้อง มีปัญหาที่ช่วยเหลือกันและกัน จนบัดนี้ทีมงานของเรา

มีหลายกลุ่มมาก สิบกว่ากลุ่มที่รับผิดชอบก็ว่าได้ ทุกคนในหมู่บ้านจะร่วมมือกันและกัน มีหลายกลุ่มอายุตั้งแต่เด็กๆ วัยรุ่น จนถึงคนแก่ ก็มีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้ชาย สตรี ก็มีบทบาทเท่ากัน ในชุมชนเราต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเราก่อนจากนั้นผมหวังว่าจะขยายความสำเร็จนี้ให้หมู่บ้านพี่น้องของเราเข้าร่วมมา มีบทบาทในการสร้างสรรค์ชุมชน ตอนนี้ผมเปิดโอกาสอยู่แล้ว ใครจะมาเข้าร่วมทำงานกับเราเรายินดีต้อนรับเสมอไม่ว่าท่านคือใคร” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14

จุดอ่อน

1.1 ไม่กล้าตัดสินใจหรือไม่เด็ดขาดในบางเรื่อง ดังนี้

“ผู้นำของเราเก่งในหลายๆด้าน แต่ผมคาใจว่า ทำไมผู้นำเราไม่เด็ดขาด เรื่องการจัดการการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยปละละเลยของชาวบ้าน เลี้ยงแพะให้หากินเอง ตามถนนเต็มไปหมด ใครสัญจรไปมาเกิดอุบัติเหตุชนข้าง บาดเจ็บไม่รู้กี่ราย จริงที่หมู่บ้านเราไม่ค่อยมีพื้นที่เอื้อต่อการเลี้ยงสัตว์ แต่ก็ต้องมีกฎในการเลี้ยง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“ผู้นำเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอ โครงการและพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณให้กับ โครงการต่างๆที่เอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนได้ หลายๆโครงการเราทำได้เราอยากให้อำนาจควบคุมด้านอื่นๆบ้าง เช่น การจัดการควบคุมขยะ แพะ และอยากให้เห็นคุณค่าของสาหร่ายที่อยู่คู่บางปูมานาน สงสารคนที่ประกอบอาชีพนี้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

โอกาส

1.1 นโยบายของรัฐด้านการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

“นอกจากผู้นำที่แท้จริงแล้ว คนในหมู่บ้านเราก็มีความเป็นผู้นำหลายคน ทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพกล้ารับผิดชอบหากงานผิดพลาด พวกเขาก็เลยมาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกที่จะร่วมทำงานกับผู้อื่น สำหรับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรสาหร่ายผมนางในชุมชนบางปู คือเราคงต้องร่วมมือกัน ดีที่นโยบายของรัฐได้คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติคงไม่มีใครกล้ารุกร้าป่าชายเลน และทรัพยากรสาหร่ายก็จะไม่สูญพันธุ์ไป ดังนั้นเราต้องดำเนินการก่อนที่มันจะสูญหาย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

อุปสรรค

1.1 ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

“ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชน ความหวาดระแวงของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่ก็มีบ้าง เพราะเคยมีประชาชนผู้บริสุทธิ์ถูกเจ้าหน้าที่โดนหมายจับในฐานะผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคง

ตอนนี้ถูกปล่อยตัวแล้วเพราะได้แสดงหลักฐานความบริสุทธิ์ได้ เรามั่นใจว่าชุมชนเราปลอดภัย
 ความคิดแบ่งแยกดินแดน เราไม่เคยปลุกฝังความบ้าคลั่งเหล่านี้ นับตั้งแต่เรียนมาไม่เคยได้ยิน โต๊ะครู
 คนไหนสอนให้เรายึดดินแดนคืนจากสยามเลยเราก็ไม่รู้วัตถุประสงค์ที่แท้จริง ศาสนาอิสลาม
 ที่แท้จริงนี้แหละที่จะปลุกฝังให้เรามีความคิดที่ดี มีจริยธรรมคุณธรรมที่ดีงาม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น”
 ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23

2. ด้านการจัดการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4
 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 มีกลุ่มทีมงานที่เข้มแข็ง ดังนี้

“ก็มีระบบระเบียบศิษย์ชาวบ้านก็เริ่มมีการศึกษาที่ดีขึ้นและเพิ่มจำนวน
 เรื่อยๆ ทำให้เข้าใจนโยบายต่างๆ ของชุมชนได้ดี คนเหล่านี้จะช่วยเป็นแรงประชาสัมพันธ์
 ให้คนในครอบครัวเวลามีกิจกรรมอะไรต่างๆ ทำให้ง่ายต่อการจัดการบริหารชุมชนได้ในระดับ
 หนึ่ง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“ชุมชนบางปูมีระบบการจัดการที่ดีนะ จากเดิมที่คนต่างถิ่นจะรู้จักบางปูเรื่อง
 เหม็นจี้เป็ด ขายผักกระสอบ สำเนียงภาษาถิ่นที่แปลกกว่าที่อื่นๆ แล้วจะลือกัน มาจากไหน มาจาก
 บางปูหรือ โอ๊ยสมัยก่อนป่าผ่านบางปูที่ไรเหม็นจี้เป็ดทุกที่ เหม็นมาก ตอนนี้อยู่ที่ใหม่
 ไม่มานานแล้ว แต่ปัจจุบันคนจะรู้จักบางปูว่าเป็นชุมชนที่มีคนเรียนเยอะ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง
 สามารถนำมาเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ บ้านไหนยากจนถ้าอยู่บางปูรับรองเขาไม่ทอดทิ้ง
 หรอก ช่วยๆ กันดูแล ให้ทุนสร้างบ้านก็มี ให้ทุนการศึกษาสำหรับบุตรหลานที่เรียนดีแต่ยากจน
 โดยใช้ทุนของชาวบ้านในชุมชนบางปูเอง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

“ระบบการจัดการชุมชนในตำบลบางปู มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ถือเป็น
 จุดเด่นที่ว่าได้ มีสมาชิกที่หลากหลายและพร้อมที่จะทุ่มเทการทำงานให้กับสังคม เขามีเครือข่าย
 จากองค์กรภายนอกที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงาน ของชุมชน พูดย่อยๆ คือทำงานอย่างเป็น
 ระบบมีผู้นำที่ดี และผู้ตามที่มีความสามารถหลากหลาย ประกอบกับเรานำหลักคำสอนของอิสลาม
 มาใช้อย่างคุ้มค่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สามารถรร โลงใจมนุษย์ได้ และทุกศาสนาก็สอนให้มนุษย์เป็นคนดี
 และในทุกศาสนาก็มีคนไม่ดี เราจะให้ทุกคนมาเข้าใจเราหมดก็ไม่ได้ก็ต้องปล่อยวางบ้าง”
 ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

จุดอ่อน

1.1 ขาดระบบการจัดการที่ดีในบางเรื่อง เช่น การจัดการขยะ การจัดการการเลี้ยงสัตว์ และการจัดการทรัพยากรสาหร่ายพมนาง ดังนี้

“หมู่บ้านบางปูมีประชากรเยอะบางที่ก็เหมือนชุมชนแออัดด้วยพื้นที่ที่จำกัด แต่ประชากรเยอะ ขณะแถมยังสามารถเดินบนหลังคาไปมาๆ ได้เลย ดังนั้นหมู่บ้านเราจึงไม่ค่อยมีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์สักเท่าไร บางคนก็ปล่อยให้สัตว์ออกหากินเองกลับบ้านเอง เต็มถนนไปหมด วิธีการจัดการยังไม่มี ไม่มีกฎของหมู่บ้านออกมา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“ถ้าแบ่งกระบวนการจัดการของชุมชนออกเป็น 2 กรณี กรณีที่หนึ่ง คือ การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การปกครองของหมู่บ้าน สถานีอนามัย โรงเรียน และกรณีที่ สองคือ การจัดการของชุมชนเอง โดยอาศัยการรวมตัวของสมาชิกเพื่อประกอบกิจกรรมเพื่อ สรรสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนบางปู มีโต๊ะอีหม่ามเป็นผู้นำในการดำเนินงานต่างๆ ดิฉันจะบอก ว่า การบริหารงานหลายอย่างของเจ้าหน้าที่ทำได้ดี เช่น ระบบไฟฟ้าของชุมชน การประปา ถนน หนทางแต่ก็มีอีกหลายอย่างที่เจ้าหน้าที่บกพร่อง ไม่เห็นความสำคัญ ก็เรื่อง การปล่อยสัตว์เลี้ยงนี้ แหะละการจัดการกับทรัพยากรสาหร่ายพมนางก็ปล่อยปละละเลย การจัดการขยะก็ดีถึงแม้จะมี เทศบาลเข้ามาเก็บขยะแต่ก็ยังสกปรกเพราะจิตสำนึกของคนในชุมชน อยากให้ณรงค์ให้ดีกว่านี้ ส่วนการจัดการของชุมชนเอง ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนจัดกิจกรรมที่ ก่อเกิดประโยชน์ให้กับชุมชนเยอะมาก ครอบคลุมในหลายๆด้าน เช่น การสนับสนุนกองทุนเด็ก กำฟ้าการปลูกฝังเยาวชนบางปูให้ประพฤติดี และอีกหลายอย่าง ถือว่า มีระบบการจัดการที่ดีมาก อาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน ดิฉันนับถือเลยกับการทุ่มเทของคนในชุมชน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“ระบบการจัดการชุมชนในตำบลบางปู มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ถือเป็น จุดเด่นก็ว่าได้ มีสมาชิกที่หลากหลายและพร้อมที่จะทุ่มเทการทำงานให้กับสังคม เขามีเครือข่าย จากองค์กรภายนอกที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงาน ของชุมชน พุดง่ายๆคือทำงานอย่างเป็น ระบบมีผู้นำที่ดี และผู้ตามที่มีความสามารถหลากหลาย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

โอกาส

1.1 การนำหลักและคำสอนของอิสลามมาใช้ในการดำเนินชีวิตโดยผ่านการ บรรยายธรรมดังนี้

“ระบบการจัดการชุมชนในตำบลบางปู มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ถือเป็น จุดเด่นก็ว่าได้ มีสมาชิกที่หลากหลายและพร้อมที่จะทุ่มเทการทำงานให้กับสังคม เขามีเครือข่าย

จากองค์กรภายนอกที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงาน ของชุมชน พวงต่างๆคือทำงานอย่างเป็นระบบมีผู้นำที่ดี และผู้ตามที่มีความสามารถหลากหลาย ประกอบกับเรานำหลักคำสอนของอิสลามมาใช้อย่างคุ้มค่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สามารถจร โลงใจมนุษย์ได้ และทุกศาสนาก็สอนให้มนุษย์เป็นคนดี และในทุกศาสนาก็มีคนไม่ดี เราจะให้ทุกคนมาเข้าใจเราหมดก็ไม่ได้ก็ต้องปล่อยวางบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

“ระบบการทำงานมีขั้นมีตอน จัดสรรทั้งคนและงบประมาณ ได้อย่างลงตัว อีกอย่างคือสิ่งที่สามารถสร้างจิตสำนึกรักในการทำงานเพื่อชุมชนมาจากการที่ชาวบ้านเรียนรู้อิสลามนำคำสอนของอิสลามมาใช้ในการดำเนินชีวิตรู้สึกดีชอบ ถ้าใครทำดีก็ได้ดีชั่วก็ได้ชั่ว”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

อุปสรรค

1.1 ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

“ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการชุมชน ความหวาดระแวงของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่ก็มีบ้าง เพราะเคยมีประชาชนผู้บริสุทธิ์ถูกเจ้าหน้าที่โดนหมายจับ ในฐานะผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคง ตอนนี้ถูกปล่อยตัวแล้วเพราะ ได้แสดงหลักฐานความบริสุทธิ์ได้ เรามั่นใจว่าชุมชนเราปลอดความคิดแบ่งแยกดินแดน เราไม่เคยปลุกฝั่งความบ้าคลั่งเหล่านี้ นับตั้งแต่เรียนมาไม่เคยได้ยิน โต๊ะครูคนไหนสอนให้เรียดินแดนคืนจากสยามเลยเราก็ไม่รู้วัตถุประสงค์ที่แท้จริง ศาสนาอิสลามที่แท้จริงนี้แหละที่จะปลุกฝั่งให้เรา มีความคิดที่ดี มีจริยธรรมคุณธรรมที่ดีงาม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23

3. ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 มีเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนี้

“ชุมชนบางปูจะมีนโยบายและแผนที่ชัดเจน ทั้งจากองค์กรของรัฐ เช่น เทศบาล และองค์กรภายในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมา เขาก็มีทีมงานที่มีคุณภาพที่ช่วยกันวางแผน ยุทธศาสตร์ชุมชนขึ้นมา โดยมีอาจารย์มหาวิทยาลัยระดับปริญญาเอกเป็นผู้นำในการวางแผนฯ ในแผนก็จะมีการระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะจัดทำโครงการอะไร ทีมงานพร้อมใหม่ และจะจัดหางบประมาณจากแหล่งใด หากจะเสริม โครงการอนุรักษ์สำหรับนางเข้าไป

ในแผน ผมว่าทีมงานมีความพร้อมแต่ต้องขอแรงจากผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“ในชุมชนของเรามีหลายบทบาทหลายตำแหน่งตามกิจกรรมแต่ทุกๆกิจกรรม จะมีการวางแผนงานไว้ตลอด” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

จุดอ่อน

1.1 ผู้ปฏิบัติงานน้อยแต่ภาระงานมากทำให้ปฏิบัติงานในบางเรื่องที่วางเป้าหมายไว้ไม่ทัน ดังนี้

“วัตถุประสงค์และ โครงการของเรามีเยอะนะอยากทำโน่นทำนี่ แต่เราขาด ทีมงานอีกเยอะ อยากให้ชาวบ้านมาร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของทีมเรา จะได้กระจายบทบาทหน้าที่กัน เงินก็หายาก พืชเศรษฐกิจข้าวยากมากแพง ราคาแพงถูก ขายอะไรก็ไม่ค่อยได้คนขายเยอะแต่คนซื้อ น้อยส่งผลให้กำลังบริจาคของคนในหมู่บ้านก็ลดไปตามๆกัน แต่ถือเป็นความ โชคดีของเราก็ที่มี องค์กรจากภายนอกคอยช่วยเหลือบ้าง คอยสนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น องค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด หน่วยงาน สสส. กองทุนจากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้าน ICT กองทุนบทบาทสตรี และองค์กรจากต่างประเทศ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“วางเป้าหมายให้ชัดเจน และดำเนินตามนั้นนี่คือส่วนหนึ่งของระบบการ ทำงานของเรา จะทำให้ระบบงานไม่ซับซ้อนและสำเร็จไปด้วยดีเพราะสมาชิกของเรามีมาก แต่ไม่เพียงพอกับงานที่มี ดังนั้นต้องอาศัยการวางแผนให้รอบคอบ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21

โอกาส

1.1 มีองค์กรภายนอกที่สนับสนุนงบประมาณ ดังนี้

“วัตถุประสงค์และ โครงการของเรามีเยอะนะอยากทำโน่นทำนี่ แต่เราขาด ทีมงานอีกเยอะ อยากให้ชาวบ้านมาร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของทีมเรา จะได้กระจายบทบาทหน้าที่กัน เงินก็หายาก พืชเศรษฐกิจข้าวยากมากแพง ราคาแพงถูก ขายอะไรก็ไม่ค่อยได้คนขายเยอะแต่คนซื้อ น้อยส่งผลให้กำลังบริจาคของคนในหมู่บ้านก็ลดไปตามๆกัน แต่ถือเป็นความ โชคดีของเราก็ที่มี องค์กรจากภายนอกคอยช่วยเหลือบ้าง คอยสนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น องค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด หน่วยงาน สสส. กองทุนจากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้าน ICT กองทุนบทบาทสตรี และองค์กรจากต่างประเทศ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“หากจะมีการเสริม โครงการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางเข้ามา ต้องได้รับความ คิดเห็นจากหลายๆฝ่าย ต้องดูความพร้อมของสมาชิกและความร่วมมือจากองค์กรภายนอกด้วย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

อุปสรรค

1.1 ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี ค่าครองชีพสูง ทำให้ปริมาณค่าใช้จ่ายสูง ดังนี้

“วัตถุประสงค์และ โครงการของเรามีเยอะนะอยากทำโน่นทำนี่ แต่เราขาดทีมงานอีกเยอะ อยากให้ชาวบ้านมาร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของทีมเรา จะได้กระจายบทบาทหน้าที่กัน เงินก็หายาก พืชเศรษฐกิจข้าวยากหมากแพง ราคาแพงถูก ขายอะไรก็ไม่ค่อยได้คนขายเยอะแต่คนซื้อน้อยส่งผลให้กำลังบริจาคของคนในหมู่บ้านก็ลดไปตามๆกัน แต่ถือเป็นความโชคดียังไงก็ตามมีองค์กรจากภายนอกคอยช่วยเหลือบ้าง คอยสนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงาน สสส. กองทุนจากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้าน ICT กองทุนบทบาทสตรี และองค์กรจากต่างประเทศ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“ถ้าจะให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นมาคือเราต้องวางแผนต้องตั้งเป้าหมายว่าจะทำอะไรให้สำเร็จ สิ่งที่จะส่งเสริมความสำเร็จอีกอย่างคืองบประมาณ ยิ่งปัจจุบันเศรษฐกิจบ้านเราไม่ค่อยดี ก็ส่งผลถึงรายรับของชาวบ้านด้วย เมื่อชาวบ้านไม่มีรายรับสิ่งที่กระทบคือแรงบริจาคที่เพิ่มขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

4. ด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 มีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

“เราจะมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นเกือบบ่อยครั้ง และเกือบทุกงานที่มีเราก็จะจัดการประชุมเสมอ และทุกฝ่ายของชุมชนบางครั้งก็ประชุมเอง เช่น ประชุมผ่าน ไลน์ เซสบุ๊ก หากต้องคุยอย่างเป็นทางการก็จะนัดเจอกัน ประชุมที่มีสภียัดโต๊ะอาวุน บางครั้งก็เคยประชุมเกือบทั้งหมู่บ้านมาร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมทำงานหากเป็นงานใหญ่ เช่น งานมอบทุนและจัดหาทุนให้เด็กกำพร้า” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“การแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นปกติของเราที่จะมีการพูดคุยกันอยู่เสมอ หลังละหมาดวันศุกร์หากมีเวลาเราก็จะล้อมวงคุยเกี่ยวกับทุกปัญหา บางคนก็นำปัญหาเสนอให้ช่วย” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17

“เราเคยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้จากมหาวิทยาลัยช่วยแนะนำวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เราจะได้ทำงานอย่างเป็นระบบและรู้จักวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างถูกต้อง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“มัสยิดตะอาวนเป็นสถานที่ที่อำนวยความสะดวกหลายๆอย่างในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวอาคารที่ใหญ่มีสองชั้นครึ่ง ชั้นล่างก็เป็นสถานที่ประชุม เก็บของ ชั้นสองและสามก็ใช้ละหมาด เวลาชาวบ้านมาคุยกันก็จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสาร คนในชุมชนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100 ก็เลยง่ายหากจะมีการจัดกิจกรรมอะไรต่างๆ เพราะเรามีวัฒนธรรมเดียวกัน แต่บางคนคิดมากไป ไม่ยอมเหยียบมัสยิดนี้บอกว่าเป็นมัสยิดของกลุ่มใหม่นี้ก็เป็นปัญหาหนึ่ง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

“เรามีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ทุกๆมัสยิดในหมู่บ้านก็จะเอื้อให้ทุกคนไม่ว่าใครสามารถใช้พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถกปัญหาได้ตลอด แต่เรายังไม่ค่อยได้แลกเปลี่ยนความรู้กับคนต่างหมู่บ้านที่ไม่ค่อยจะมีส่วนร่วมหรือเราไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกันแน่ๆนี่ต้องคิด ไม่ใช่เราไม่คุยไม่อะไรนะ เพียงแค่บางมุมมอง แต่อีกหลายกิจกรรมชุมชนเราก็อ่วมมือกัน เช่น การแก้ปัญหา ยาเสพติด ผู้นำหมู่บ้านจะร่วมมือกัน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

จุดอ่อน

1.1 ไม่เห็นความสำคัญด้านการจัดการทรัพยากรสำหรับวางแผน จึงทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องนี้ ดังนี้

“พอพวกเราว่างจากการทำงาน เช่น ช่วงเย็น พวกเราจะนั่งจับเข่าคุยกันถึงปัญหาที่เราเจอ เช่น ปัญหาของสาธารณสุข แต่ละคนก็จะมาบรรยาย คนที่ขยันหา ก็ออกเรือลงหาถิ่นอื่นๆดู ถ้ามีเยอะก็จะบอกให้พวกเราไปเก็บ ไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไรบางครั้งเราควบคุมธรรมชาติไม่ได้ ไม่รู้จะบรรยายให้ใครฟังแล้วถ้าพูดไปแล้วจะช่วยให้ได้ไหม” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

“การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ หากเราสามารถจัดตั้งเวทีเสวนาแล้วนำชาวบ้านมาช่วยแลกเปลี่ยนในข้อมูลที่เราต้องการหรือมีปัญหา ก็จะช่วยให้ดีมากแต่ก็น่าเสียดายที่ไม่มีกรหาหรือด้านสาธารณสุขบ้างนะ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23

โอกาส

1.1 มีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

“เราเคยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้จากมหาวิทยาลัยช่วยแนะนำวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เราจะได้ทำงานอย่างเป็นระบบและรู้จักวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างถูกต้อง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“พวกเรามีหน้าที่ดูแลประชาชน ดูแลความทุกข์สุขของชาวบ้านการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางต่างๆเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ เราต้องขอความช่วยเหลือจากหลายๆหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมปรึกษาหารือ เช่น กรณีจะจับกุม

พวกเด็กวัยรุ่นนิตินา การสอดส่องดูแลเด็กหนีเที่ยวกลางค้ำกลางคืน ฯลฯ เราจะช่วยกันหาวิธีที่ดีและได้ผลในการปราบปรามเป็นทางการบ้าง ไม่เป็นทางการบ้าง ขอความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกบ้างแล้วแต่กรณี” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

อุปสรรค

1.1 ความคิดเห็นด้านศาสนาที่ต่างกันทำให้ขาดความร่วมมือกัน ดังนี้

“มัสยิดตะอานเป็นสถานที่ที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวอาคารที่ใหญ่มีสองชั้นครึ่ง ชั้นล่างก็เป็นสถานที่ประชุม เก็บของ ชั้นสองและสามก็ใช้ละหมาด เวลาชาวบ้านมาคุยกันก็จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสาร คนในชุมชนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100 ก็เลยง่ายหากจะมีการจัดกิจกรรมอะไรต่างๆ เพราะเรามีวัฒนธรรมเดียวกัน แต่บางคนคิดมากไป ไม่ยอมเหยียบมัสยิดนี้บอกว่าเป็นมัสยิดของกลุ่มใหม่นี้ก็เป็นปัญหาหนึ่ง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

“เรามีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ทุกๆมัสยิดในหมู่บ้านก็จะเอื้อให้ทุกคนไม่ว่าใครสามารถใช้พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถกปัญหาได้ตลอด แต่เรายังไม่ค่อยได้แลกเปลี่ยนความรู้กับคนต่างหมู่บ้านที่ไม่ค่อยจะมีส่วนร่วมหรือเราไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกันแน่ๆนี่ต้องคิด ไม่ใช่เราไม่คุยไม่อะไรนะ เพียงแค่บางมุมมอง แต่อีกหลายกิจกรรมชุมชนเราก็ร่วมมือกัน เช่น การแก้ปัญหาหาเสพติด ผู้นำหมู่บ้านจะร่วมมือกัน” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการสัมภาษณ์ข้อความรู้ของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูล) สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ

จุดแข็ง

1.1 มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

“ชุมชนของเรามีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น วิทยุชุมชน ลำโพงประชาสัมพันธ์ทั่วถึงทุกบ้าน ที่วิทยุชุมชน ศูนย์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต WIFI ฟรี ในพื้นที่รอบบริเวณ โรงเรียน ห้องอำนวยการวิทยุ ที่วีออนไลน์ เทคโนโลยีอื่นๆ เช่น กล้อง โครน กล้องถ่ายรูป เทคโนโลยีเหล่านี้จัดตั้งที่มัสยิดอัสสะอาน และเรามีองค์กรภายนอกที่สนับสนุนงบประมาณ เช่น กองทุนจากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้าน ICT เทคโนโลยีเราพร้อมแต่เรายังขาดผู้ดูแลระบบอย่างต่อเนื่อง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“พวกเราจะรับฟังข่าวต่างๆที่เกิดในหมู่บ้าน เช่น ประกาศว่าใครเสียชีวิต

ประกาศกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในชุมชน เป็นต้น เป็นสิ่งที่ดีมากเราได้รับรู้เรื่องราวต่างๆผ่านการประชาสัมพันธ์ของชุมชน ถ้าบ้านที่อยู่ริมถนนจะได้ยินเสียงประชาสัมพันธ์ชัดเจนถ้าบ้านอยู่ลึกลงไปอาจจะเสียงเบาบ้างแต่ก็พอได้ยินถือเป็นอุปสรรคธรรมดาๆ แต่ชาวบ้านรู้จักคิดรู้จักที่จะสร้างให้มันเป็นประโยชน์ให้กับพวกเราชาวบางปู ” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17

“ชุมชนบางปูมีวิทยุชุมชน FM.100.50 มีเสาวิทยุบริเวณมัสยิด เช้าๆ ผู้นำทางศาสนาหรือ โต๊ะอิหม่ามและผู้รู้ทางศาสนาจะพบปะคุยกับประชาชนในเรื่องราวต่างๆ ผ่านวิทยุชุมชน ใครมีปัญหาอะไรจะสอบถามก็โทรหาผ่านรายการได้ และจะมีการบรรยายธรรมจากผู้รู้นอกชุมชน เช่น จากกรุงเทพฯ คืออัดเสียงผ่านรายการ ได้ความรู้เป็นอย่างมากเวลาขับรถไปไหนก็สามารถเปิดคลื่นวิทยุฟังไปขับไป คนปัตตานีสามารถรับฟังได้อย่างชัดเจนและจังหวัดใกล้เคียงก็สามารถรับฟังได้ด้วย เวลาจัดงานที่ไหนก็จะนำเสนอข้อมูลผ่านคลื่นวิทยุเช่นกัน บางครั้งเราไม่สามารถไปร่วมรับฟังสดๆ ไม่ได้ก็ฟังผ่านวิทยุที่บ้าน เทคโนโลยีก็เป็นอย่างนี้แหละ อยู่ที่เรารู้ว่าจะใช้มันในทิศทางใด หากใช้ไม่ถูกที่ก็จะกลายเป็นภัยแต่หากใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์แก่สังคม สังคมก็จะเจริญขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22

“ชุมชนเรามีเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทีวีออนไลน์แพร่ภาพทางอินเทอร์เน็ต มีห้องจัดรายการซึ่งกลุ่มเยาวชนจะเป็นผู้จัดนำเสนอรายการใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความรู้กันผ่านทีวีออนไลน์ พอถึงงานกิจกรรมต่างๆก็ใช้กล้อง โดรนถ่ายภาพจากมุมสูงเห็นวิวดสวยงามมาก เราเองยังไม่เคยเห็นสภาพแวดล้อมชุมชนของเราเลยตั้งแต่มีกล้อง โดรนทำให้เห็นถึงความสวยงามของทรัพยากรป่าชายเลน พระเจ้าสร้างสรรค์มาอย่างสวยงามเป็นแนวบรรทัดอย่างเป็นระเบียบเหมือนมนุษย์ปลูกเองทั้งๆที่มันเกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ เราอยากให้เห็นถึงความสวยงามเหล่านี้ตั้งถึงรุ่นลูกหลานให้ได้เห็นของจริงไม่ใช่เป็นเพียงภาพในอคิด ความหวงแหนธรรมชาติจะมาเลยถ้าใครได้เห็นได้ท่องเที่ยวได้เจอของจริง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23

“ชื่นชมในความเป็นบางปูจริงๆนะ ก้าวทันเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลง รู้จักใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์แก่สังคมได้ดีทีเดียว การเผยแพร่ศาสนาสมัยก่อนจะเดินเท้าเดินตามบ้านเรือนและแนะนำศาสนาให้ชาวบ้าน แต่ตอนนี้ใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาคนเพียงทางเดียวคนทั่วโลกสามารถรับฟังข้อมูลได้ นี่คือความมหัศจรรย์ของเทคโนโลยีอยู่ที่เราจะใช้หากใช้เป็นที่เกิดประโยชน์แต่หากใช้ในทางที่ไม่ดีก็เกิดโทษเล็กๆในกลุ่มเยาวชนมีทีมหนึ่งที่ใช้กล้องทำเป็นหนังสือ นำเสนอความเป็นบางปู ประวัติศาสตร์บางปู ไปสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและนำเสนอเรื่องราวผ่านเฟสบุ๊ค พวกนี้อาจตกใจอีกไม่นานหมู่บ้านเราก็จะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีเลย อีกอย่างคือ หากกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชนของหมู่บ้านฝึกไต่ไปในทางที่ดี สังคมเราก็จะมีคนดีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นอยากให้ชุมชนบางปูของเราจัดกิจกรรมดีๆที่ตอบสนองความต้องการ

ของกลุ่มเหล่านี้ คิดดี จิตสำนึกดี โตะไปจะได้ไม่เป็นภาระของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ในอนาคตข้างหน้า” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24

จุดอ่อน

1.1 อินเทอร์เน็ต WIFI ฟรี ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนี้

“แต่ก่อนป่าจะใช้โทรศัพท์ไว้โทรและรับสาย แต่เดี๋ยวนี้โลกมันเปลี่ยนแปลง ทีมงานหลักส่วนใหญ่เป็นเยาวชน วัยรุ่น ที่หันต่อเทคโนโลยี เวลาร่วมงานกับคนกลุ่มนี้พวกเขาจะใช้ไลน์ เฟสบุ๊ก อีเมล ในการติดต่อสื่อสารถ้าป่าไม่มีไลน์ก็ลำบากที่จะติดต่อสื่อสาร ข้อมูลไม่อัปเดต ถูกๆหลานๆก็เลยสมัครไลน์ให้ ส่วนเฟสบุ๊กยังใช้ไม่เป็นเอาไลน์ให้รอดก่อน พอเรามีไลน์และได้เข้ากลุ่มในฝ่าย มันสะดวกมากมีอะไรติดต่อทางไลน์แลกเปลี่ยนความรู้กันในไลน์ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ละเอียดอ่อน และทางการ พวกเราจะนัดกันประชุมที่มัสยิด มีอะไรก็จะส่งข้อมูลกันในไลน์ อินเทอร์เน็ตก็สมัครเอาทางโทรศัพท์แต่ถูกสมัครให้เสียเงินสมัคร ไม่มีแบบฟรีบ้างจะได้ติดต่องานแบบคุ้มค่า” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19

“สำหรับผมบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนบางครั้งก็พึ่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตฟรีจากโรงเรียนในการสืบหาข้อมูล ติดต่อสื่อสารกัน แต่สงสารพื้นที่ที่อยู่ห่างจากโรงเรียน ไม่มีอินเทอร์เน็ตฟรีให้ใช้ แต่ถ้าจะใช้ก็สมัครเสียเงินเอา ถึงแม้ว่าชุมชนจะได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี แต่ไม่มี WIFI มีคอมพิวเตอร์ ประมาณนี้ แต่เราภูมิใจที่หมู่บ้านเรามีเทคโนโลยีดีๆและทันสมัยสามารถเผยแพร่ข้อมูลต่างๆได้โดยที่เราไม่จำเป็นต้องไปถึงที่ จะอยู่ที่ไหนก็ตามแค่เปิดอินเทอร์เน็ตก็สามารถรับฟังได้ แต่ถ้าอยู่บ้านก็เปิดวิทยุชุมชนฟังบรรยายธรรมศาสนา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20

โอกาส

1.1 มีองค์กรภายนอกที่สนับสนุนงบประมาณ ดังนี้

“ชุมชนของเรามีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น วิทยุชุมชน ลำโพงประชาสัมพันธ์ทั่วถึงทุกบ้าน ที่วิทยุชุมชน ศูนย์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต WIFI ฟรี ในพื้นที่รอบบริเวณ โรงเรียน ห้องอำนวยการวิทยุ ที่วีออนไลน์ เทคโนโลยีอื่นๆ เช่น กล้อง โครน กล้องถ่ายรูป เทคโนโลยีเหล่านี้จัดตั้งที่มัสยิดอัสต๊ะอาวน และเรามีองค์กรภายนอกที่สนับสนุนงบประมาณ เช่น กองทุนจากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้าน ICT เทคโนโลยีเราพร้อมแต่เรายังขาดผู้ดูแลระบบอย่างต่อเนื่อง” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16

“สำหรับผมบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนบางครั้งก็พึ่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตฟรี

จากโรงเรียนในการสืบหาข้อมูล ติดต่อสื่อสารกัน แต่สงสารพื้นที่ที่อยู่ห่างจากโรงเรียน ไม่มี อินเทอร์เน็ตฟรีให้ใช้ แต่ถ้าจะใช้ก็สมัครเสียเงินเอา ถึงแม้ว่าชุมชนจะได้รับการสนับสนุนด้าน เทคโนโลยี แต่ไม่มี WIFI มีคอมพิวเตอร์ ประมาณนี้ แต่เราภูมิใจที่หมู่บ้านเรามีเทคโนโลยีดีๆ และ ทันสมัยสามารถเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ได้โดยที่เราไม่จำเป็นต้องไปถึงที่ จะอยู่ที่ไหนก็ตามแค่เปิด อินเทอร์เน็ตก็สามารถรับฟังได้ แต่ถ้าอยู่บ้านก็เปิดวิทยุชุมชนฟังบรรยายธรรมศาสนา” ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 20

อุปสรรค

1.1 สมาชิกชุมชนจำนวนไม่น้อยที่มีประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ดังนี้

“คนสมัยนี้ใช้เทคโนโลยีเป็นกันแล้ว อย่างน้อยก็ใช้โทรศัพท์เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นไลน์ ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ คนแก่ก็เป็นนะ เด็กๆสอนให้ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารส่งรูป ส่งข่าวให้ดู แต่เฉพาะคนแก่บางคนเท่านั้นอีกหลายคนไม่เป็นหรอก” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18

“ยายที่บ้านใช้เทคโนโลยีไม่เป็น โทรศัพท์ก็อาศัยลูกหลานช่วยกดโทรเอา สายตาไม่ค่อยดีด้วยมองอะไรที่เล็กๆ ไม่ชัด ถ้ามีข่าวอะไรลูกๆจะเป็นคนบอกเขาจะอ่านจาก โทรศัพท์ให้ยายฟัง โลกเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปเร็วมากคนแก่บางคนยอมปรับตัวเพื่อให้ก้าวทัน โลกที่เปลี่ยนไป เพียงไม่ยอมให้เป็นภาระของลูกๆหลานๆอยากก้าวทัน โลกอยากติดต่อสื่อสาร อย่างเร็วทันใจเพื่อนที่หายหน้าหายตามานานไม่เคยพบพอเล่นเฟสได้ก็เริ่มหาเพื่อนเจอทีละคน สองคน นี่แหละความสำคัญของเทคโนโลยี ถ้ามีโอกาสก็อยากจะสอนยายให้รู้จักใช้เทคโนโลยีบ้าง จะได้ไม่เหงา” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21